

HROZNATA A HROZNATOVCI

Sever a severozápad Plzeňska ovládal rod pánů, kteří měli ve znaku troje jelení parohy černé barvy na zlatém štítě. Patřili k nejslavnějším šlechtickým rodům. Jejich předkem byl Sezema /Sezima/, jehož rod bývá zpětně prodlužován až k příbuzenství s panovnickým rodem Přemyslovců. Sezema padl roku 1179 v bitvě u Loděnice. Jeho manželka Dobroslava pocházela z rodu Černínů, kteří v družině Přemysla I. poprvé vystupují na scéně českých dějin. Jejich syn Hroznata, po němž dostal celý rod jméno, se narodil kolem roku 1160, dostal pečlivé vychování a vzdělání. Měl bratra Arnošta a sestry Vojslavu, provdanou za purkrabího města Krakova, Jitku (Juditu), a Idu (Janu). Hroznata vstoupil do služby u dvora, kde byl vysoce oceňován. Legenda vypravuje, že byl po králi prvním a největším magnátem, který se skvěl urozeností, duchem i bohatstvím. Jeho hlavním sídlem snad býval hrad v Teplé, který stával západně od kláštera? Hroznata byl ženatý a měl syna, který brzy zemřel a zakrátko zemřela i jeho manželka. Hroznata se stává vdovcem bez dědiců, tísněn obrovským majetkem a dvořanskými poctami. Jeho majetek obnášel dědictví po otci na Perucku, po matce v kraji plzeňském, věno po své manželce a odměny za služby na panovnickém dvoře. Hroznata jako pravý rytíř odkládá smutek a uvažuje co učinit se svým majetkem. Zavrhl možnost znovu se oženit a rozhodl se pro cestu, která směřuje k věcem duchovním a věčným. Cestu pozemské slávy opustil.

V této době sultán Saladin opanoval Jeruzalém, což vyvolalo odezvu v celém křesťanstvu. Fridrich Barbarosa organizuje křížovou výpravu /kříž je symbol křesťanské víry Ježíše Krista a bojovnosti/ na ochranu božího hrobu. Hroznata, velmož a rytíř přijímá kříž a zúčastňuje se této výpravy se svým oddílem rytířů. Pro neshodu vůdců, špatnou organizovanost, nemocemi a různými tragickými událostmi skončila neúspěchem. Přijetí kříže bylo v té době závažným slibem a jeho nesplnění mělo zásadní důsledky. Hroznata se odebral do Říma, kde vylíčil papeži nemožnost splnění slibu a papež mu doporučuje udělat dobrý skutek a to založit klášter v Čechách. Po návratu z Říma v červnu 1193 byly v Čechách neutěšené poměry. Přemyslovci válčili o trůn. Poměry se uklidnily teprve, když pražský biskup Přemysl Jindřich Břetislav nastoupil jako český vévoda a Hroznata zakládá v témže roce mužský premonstrátský klášter v Teplé. Poté se Hroznata vydává na novou křížovou výpravu, ale ani ta nevedla ke zdárnému konci. Hroznata se opět v Římě setkává s papežem, který ruší slib výpravy do Jeruzaléma a doporučuje mu založení dalšího kláštera. Po návratu z Říma a po smrti Jindřicha Břetislava v červnu 1197 Hroznata diplomaticky urovná spor mezi bratry Přemyslem Otakarem a Vladislavem a tak dopomohl k nastoupení staršímu bratru Přemyslu na trůn. Za tuto službu mu byl darován Hroznětín s pohraničním lesem severně od Karlových Varů. V této době zakládá ženský premonstrátský klášter v Chotěšově. Hroznata ještě jednou, v roce 1202 navštívil Řím a žádá papeže jako vyslanec tepelského kláštera o přímou papežskou ochranu klášterních majetků. Papež za stálou věrnost a velkorysost Hroznatovi vyhověl a oděhl ho do premonstrátského roucha, když rytíř vedle svých statků nabídl sám sebe Kristu. Hroznata se vrací do Čech, představuje se jako řeholník Přemyslu Otakarovi a činí konečné rozhodnutí stran majetku pro kláštery Teplou a Chotěšov. Klášteru v Teplé daroval 58 vesnic a ženskému klášteru v Chotěšově 22 vesnic. Tyto dotace představovaly majetek, jež neměl v tehdejší feudální dražbě obdoby.

Hroznata odchází do Teplé, aby složil slavné sliby a žil v klášterní komunitě. Nebyl klerikem, nemohl být a nikdy se nestal knězem, byl bratrem laikem. Rozhodnutím opata Jana byl ustanoven správcem obou klášterů a stává se proboštem kláštera v Teplé. Probošt nemusel být kněz. Jako probošt je Hroznata uváděn od roku 1207. Později dochází ke sporu s opatem Janem a Hroznata se uchyluje do ženského kláštera v Chotěšově. Po urovnání sporu a kapitulaci opata se vrací se ctí do tepelského kláštera. Hroznatův návrat do Teplé na jaře 1217 byl slavný, ale jeho pozemský život se již chýlil ke konci. Při jedné cestě se svým služebníkem na statek Hroznětín byl sledován svými nepřáteli, kteří ho zajali a v Německu uvrhli do žaláře. Tam byl týrán hladem, žízní, zimou a byl únosci vydírán. Odmítl všechny návrhy na jednání o výkupném.

Hroznata umírá hladem 14. července 1217 snad na hradu Kynšperk, dnes Starý Hroznatov u Chebu. Jeho tělo bylo uloženo do dřevěné a kamenné rakve a pohřbeno v tepelském klášterním kostele před hlavním oltářem. K blahořečení došlo v září 1897. Dne 9. července 1898 bylo Hroznatovo tělo vyzdvíženo ze starého hrobu a uloženo na postranní oltář na evangelní straně kostela. Po zrušení kláštera v roce 1950 bylo přemístěno do děkanského kostela v městě Teplá.

Z náhrobku Hroznaty vyplývá, že už jemu byl připisován erb tří černých jeleních parohů ve žlutém poli. Toto znamení zůstalo společné všem pozdějším liniím Hroznatovců, jen barvy se občas lišily. Po Hroznatovi převzal celý rod jméno a rozčlenil se na pány, z Krašovic, z Krašova, z Gutštejna, z Vrtby, z Bělé, z Frumštejna, z Nekmíře, z Očina, a další.

Sezema a Racek z Bělé založili v Plzni klášter sv. Ducha, v němž si vyměnili místo pohřební. V listině z roku 1437 se píše, že páni z Bělé a Gutštejna jsou zakladateli tohoto kláštera, v němž je pohřbeno mnoho členů obou rodů. Na kůru visela korouhev pana Racka z Bělé, na které byl zobrazen erb Hroznatovců a vedle ní bylo rozmístěno mnoho štítů příslušníků rodů.

Rozvětvený rod Gutštejnů, jehož mnozí příslušníci zastávali významné úřady nebo vlastnili bohaté statky v nejrůznějších končinách Čech, vymřel v roce 1747.

Zakladatelem pánů z Vrtby se stal Sezema z Krašovic. Hrad byl založen v letech 1313 - 1316. Páni z Vrtby byli roku 1624 povýšeni do hraběcího stavu. Rod vymřel až roku 1830 a tím zřejmě vymřel celý rod Hroznatovců.

Erb Hroznatovců

Z náhrobku Hroznaty, zakladatele kláštera v Teplé, vyplývá, že už jemu byl připisován erb tří jeleních parohů. Toto znamení zůstalo společné všem pozdějším liniím Hroznatovců, jen barvy se občas lišily. Páni z Vrtby, povýšení roku 1624 do hraběcího stavu, měli ve znaku parohy černé ve zlatém poli, černé parohy sloužily i jako klenot. Zcela shodný znak užívali i páni z Gutštejna, třebaže v erbovní síni v Českém Krumlově je jejich štít stříbrný. Na hradě Blatné zase jsou parohy pánů z Gutštejna v klenotu zkříženy.